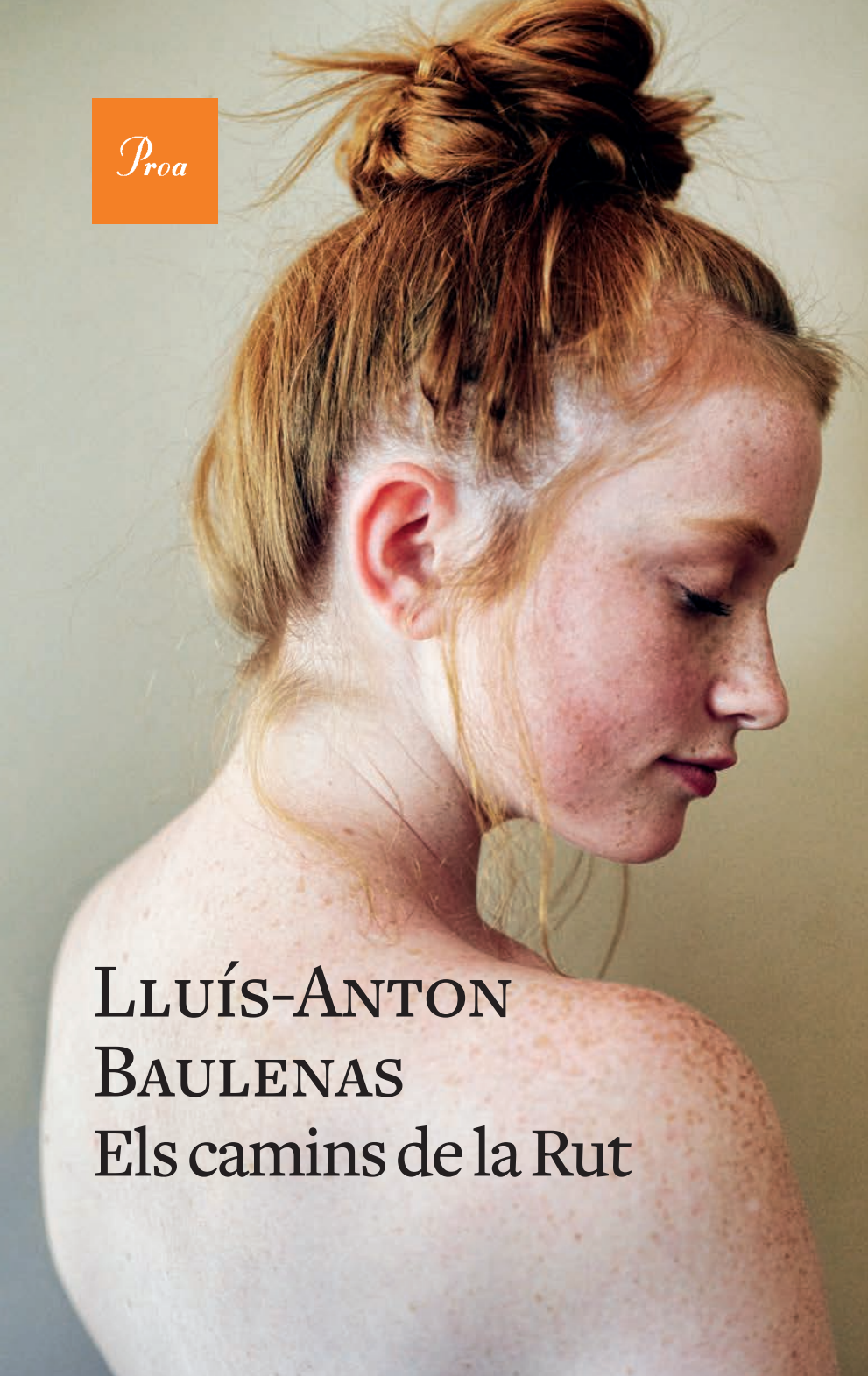

Proa

LLUÍS-ANTON
BAULENAS
Els camins de la Rut

LLUÍS-ANTON BAULENAS

ELS CAMINS DE LA RUT

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: octubre del 2019

© Lluís-Anton Baulenas, 2018

Drets exclusius d'aquesta edició:
Raval Edicions SLU, Proa
Diagonal, 662-664
08034 Barcelona

ISBN: 978-84-7588-778-4
DIPÒSIT LEGAL: B. 18.628-2019
Composició: Realització Planeta

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

SUMARI

Panorama de noia amb grua	7
Vallsanta	51
Principi i final	87
Amors desiguals	109
Fills i filles del Diana	135
El valor d'un anell	159
Mai no és tard	171
La força de l'impuls	205
Les amoureux du Havre	245
Com un dofí	255
Un pastor alemany	287
El cavall sord	331
Un vell record	365
Llancem el llast	373
<i>Agraïments</i>	397

PANORAMA DE NOIA AMB GRUA

Quan li va semblar que era prou segur, la Rut va aturar-se en una estació de servei per fer la trucada. Va aparcar la grua i es va dirigir cap a una cabina telefònica. Estava clavada enmig d'aquella benzinera com una estaca, tota sola, als quatre vents, sota el sol. Encara no havia acabat de marcar el número, que ja estava suant. No sabia ben bé per què trucava a en Miquel. L'empenyia a fer-ho una resta estranya de lleialtat cap a ell: li semblava que, com a mínim, després de tretze mesos de convivència, es podien dir adeu. Això sí, des de ben lluny.

No contestava al telèfon de casa. Va trucar-li a casa de la seva mare i aquí sí que el va trobar. Ni tan sols s'hi va voler posar. Un home tou: va fer que sa mare parlés per ell. La Rut va intentar entendre's amb la seva ja exsogra però no se'n va sortir. Encara no havia dit hola que la dona ja va començar a cridar:

—Si goses acostar-te a casa meva faré que els meus fills et rebentin a cops fins a fer-te sortir els budells pel melic i el cul. Després et llençaran a un abocador d'es-

combraries, on possiblement les rates, de tu, no en deixaran ni els tendrums. O no —va continuar—, potser ni tan sols les rates voldrien rosegat el teu cos fastigós.

Com altres vegades, a la Rut van venir-li ganes d'aplaudir. Sempre li havia causat admiració aquella capacitat narrativa de la sogra. Eren unes amenaces coloristes, gairebé històries amb argument, plenes d'una ira divina que només sentir-la et feia venir ganes d'amagar-te sota una pedra. La Rut va visualitzar-se a ella mateixa, rebentada per en Miquel i els seus germans, llençada finalment a un abocador i una rata, tota dubtosa, contemplant les seves restes: me la menjo, no me la menjo? La Rut era una xicota valenta i aquella visió dramàtica no li va fer ni fred ni calor. El que més la va afectar va ser pensar, més aviat, que, un cop llençada a l'abocador, potser ningú no la trobaria a faltar. Durant el temps que havia estat amb en Miquel, havia vist la sogra fer aquella comèdia unes quantes vegades, sovint contra desgraciats que es limitaven a trucar a la porta per les més variades raons. Mai no havia passat res perquè en Miquel i els seus dos germanastres eren ben escanyolits, no feien gens ni mica de por. I la mare, una exhippy sense dents que s'havia quedat penjada en algun dels seus viatges psicodèlics, encara menys. Ara, es deia la Rut amb l'auricular a la mà, li havia tocat a ella el rebre. No n'hi havia per tant, va pensar mentre s'eixugava la suor del front amb la mà lliure. D'acord, acabava de plan-

tar en Miquel, però ell tampoc no havia estat cap angelet. Sempre se'n recordaria: ja la primera vegada que van fer l'amor, mentre jeien atapeïts com sardines a la llitera de la grua, va adonar-se que no ho hauria hagut de fer. Des del primer instant havia sabut que, tot i estimar-se'l, no arribaria gaire lluny amb ell. Però en Miquel era d'aquells homes que et miren amb ulls de gos apallissat, gairebé et demanen que els adoptis.

I la Rut se'l va quedar.

Tots aquests mesos havia estat rumiant, somiosa, que potser sí que hauria hagut d'intentar estimar més en Miquel. De fet, havien començat molt bé. Però no comptava amb la influència de la família i la negligència mateix del noi. Tot s'havia espatllat. És curiós perquè normalment no som tan conscients de les nostres equivocacions, sobretot en temes amorosos. La tendència és deixar passar el temps pensant que les coses s'arreglaran totes soles, o, al contrari, que faràs tots els possibles perquè canviïn. Però no funciona mai. Ni una cosa ni l'altra. I així havia anat amb en Miquel, que era molt bon amant. Però aquells tretze mesos amb ell li havien demostrat que també era un tou i un pixaboja.

Ara s'havia quedat prenyada i, contràriament al que es podia esperar, es va sentir alliberada i tots els dubtes se li van esvair.

Quan va saber-ho, una setmana enrere, va decidir anar-se'n de casa de sobte, d'amagat. Va deixar una

nota de comiat a en Miquel sense donar-li a entendre on pensava anar. I, encara menys, que estava embarassada. Això era cosa d'ella. No volia compartir el seu fill amb en Miquel, que només faria nosa, ni amb aquella família horrible, que l'havia cretinitzat. Va desaparèixer. Ara ja feia uns quants dies que voltava pel món amb la grua.

No era gaire difícil fer comptes: seria mare cap al febrer del 1984.

La cabina era un forn i la vella continuava escridassant-la per telèfon. Va badallar. Ara, la suor ja li regalimava coll avall per darrere, pitrera avall per davant. La samarreta se li arrapava al cos. Els dos mugrons se li remarcaven especialment. Els tenia més grossos que mai. Coses d'embarassada, va pensar. En aquell moment, la Rut gaudia del seu secret. Estava embarassada i aquella dona mai no ho sabia. I mentre cridava, ella observava el canal interior de l'aparell telefònic, on hi havia les monedes de duro, que anaven baixant mandrosament. Quan s'acabessin, la conversa es tallaria de cop. I no pensava pas tornar a trucar. Va obrir la porta de la cabina perquè entrés l'aire. L'aguantava amb un peu. A la fi, en Miquel va agafar l'auricular. No va deixar que es posés sentimental. Noia pràctica com era, la Rut, després de dir-li adeu, va ratificar-li que no pensava tornar mai més amb ell.

—Això significa que te'n vas de debò? —va mig gemegar.

La Rut va sospirar fondo. Era d'aquells homes que de seguida ploraven. I allò que li havia semblat tan seductor al principi ara la feia posar frenètica. Però això no era el pitjor, el problema principal era que en Miquel era un tou. Bon noi, però tou. Es va contenir i va fer:

—Sí.

—Ja no m'estimes?

—Jo no he dit això.

—Doncs, per què?

—Perquè ets un tou. I, secundàriament, un pixa-boja. I no vull continuar compartint cap d'aquestes característiques amb tu.

A l'altra banda del telèfon es va fer el silenci. Se sentia la sogra de fons. Com que de bon principi la Rut no havia posat gaires esperances en aquella relació, no l'afectava tant que en Miquel es follés les noies que li anaven darrere. Ell es deixava fer i després l'hi confessava, ple de remordiments. Al principi, la Rut el perdonava. Després va decidir fer-se ella també algun noi, molt de tant en tant, quan se n'anava sola amb la grua. Eren molt joves, ella en tenia vint-i-cinc i ell, vint-i-un. Però hi havia vegades que tot plegat era massa, en Miquel depenia molt d'aquella mare boja i la Rut se'n cansava. Com en aquell precís instant, que la sogra s'havia tornat a posar al telèfon. Va pensar «ja en tinc prou» i va penjar, en sec. Avorrida, va deixar-la amb la paraula a la boca. Aquella dona, com a mare, —va pensar la Rut— hauria d'assumir que l'idiota del seu fill seria abandonat per moltes dones, moltes ve-

gades, al llarg de la vida. I que moltes més dones el tractarien, com a mínim, de tou. Valia més que s'hi anés acostumat.

Va observar el vidre de l'estructura de la cabina, vell i gastat, esquerdat en una cantonada per un cop de pedra. Semblava brut. Si un d'aquests dies tenia humor, escriuria una carta a en Miquel i se n'acomia-daria com cal.

Va sortir de la cabina telefònica i va tornar a la grua amb la samarreta xopa. El noi que estava omplint el dipòsit d'un Seat Fura nou de trinka se la va quedar mirant amb la boca oberta: era la imatge en carn i os-sos de la noia del calendari que, probablement, tenia penjat a l'oficina.

Sentir-se contemplada li va donar una mena d'empenta sota el sol i l'aire calent. Se sentia lliure: era una dona amb grua, embarassada, tota sola, pel món. Com li agradava la seva grua! Era un model Mercedes de més de quinze anys que, amb el seu braç i el ganxo, podia remolcar cotxes de fins a 1.800 quilos, que eren la majoria. La cabina era blanca i duia una banda ver-da que la travessava en horitzontal i agafava les dues portes i el capó del motor. Era prou gran perquè hi cabés, a la part posterior, una llitera plegable, com la dels camioners. Anava de banda a banda de la cabina i ella, que no feia gaire més de metre seixanta, hi po-dia jeure bé. La llitera era com les dels trens, recollida durant el dia, de nit la despenjava i quedava agafada al xassís amb una cadena a cada extrem i recolzada a ter-

ra amb quatre potes metàl·liques desplegable que la feien segura. Era com estar en un caixó. Però ella hi dormia feliç i sense problema. Junt amb els records, la grua era l'únic que li havia quedat de la seva parella anterior, en Fede. Quan es van separar, ja s'havia tret el carnet de conduir grues. Ara mateix, no tenia res més.

Mentre havia estat vivint amb en Miquel, havia treballat per lliure. No tant com ella hauria volgut; les companyies asseguradores o els tallers no se'n refiaven: una noia, i tan jove... Però les vegades que hi havia hagut alguna urgència i l'havien demanada per a un servei de grua havia resolt la feina perfectament. La Rut es trobava bé amb els guants gruixuts, tan aspres, bruts de greix, tibant fort amb els braços, fixant un ganxo o tibant un cable.

I ara, l'embaràs havia estat com un senyal. Era el moment de continuar endavant. Tenia vint-i-cinc anys, un fill al ventre i molt de camp per córrer. No suportava la visió d'una maternitat envoltada per en Miquel i els tarats de la seva família. La Rut no en tenia, de família. Bé, sí, en tenia, però com si no en tingués.

Amb els estalvis podria voltar durant un quant temps. No gaire perquè aviat hauria d'estar pendent de l'embaràs. Va enfilat cap a les comarques del sud, ben lluny, en línia recta. Estava estranyament tranquil·la. No sabia per què, però pensava que una dona jove amb una grua seria ben rebuda a tot arreu.

Va pujar a la grua, es va torcar la suor amb una tovallola i va arrencar.

No tenia plans.

Un cop passat el Pla de Santa Maria, va aturar-se en un bar de carretera i va demanar si al poble següent hi havia una pensió. L'home del bar, un d'aquells grassonets simpàtics de mitjana edat, no deixava de mirar la grua des del taulell. Li va dir que de pensió, no, que no en tenien. Però que hi havia una dona vídua recent, que es deia Cubelles, que havia donat veus per agafar alguna noia a dispesa. La Rut va fer un cop d'ull al mapa comarcal que hi havia penjat a la paret. Montblanc era prop, i aquell poble, amb aquell nom tan curiós, Cabra, en aquell moment era tan bo com qualsevol altre.

—Hi ha hospital, a Montblanc?

—Que no es troba bé? —li va preguntar el del bar.

—Eestic embarassada.

—Ah. I pensa treballar amb la grua? —va fer, amb reprovació.

Semblava lògic: si vas pel món amb una grua remolcadora deu ser perquè la fas servir. La veritat era que la Rut ho havia rumiat sovint. Per què no s'hi dedicava de ple? Tothom li deia que era feina d'homes, que s'havia de fer força, i que si tomba i que si gira. Ella s'escoltava tothom, però no veia per enlloc que calgués ser la dona forçada per remolcar cotxes amb la seva grua. Ja ho havia fet. Tenia un motoret que

funcionava perfectament i, un cop enganxats, aixecava els vehicles com si fossin de plàstic. Calia traça i coneixements bàsics de mecànica. I ella en tenia i força, de totes dues coses. A més, els temps canviaven. En un dels pobles on s'havia aturat, un home gran, quan la va veure dalt de la grua, li va cridar: «Abans, les dones eren dones!». D'entrada, no el va entendre: abans, quan?, i ara què eren, doncs, gripaus? Li va contestar, per aclarir-ho: «Soc una dona!». El vell xaruc es va repenjar al bastó un instant, va fer com si rumiés i va cridar: «Abans, les dones no eren putes!». Eren dues observacions absurdes seguides. Va fer entrar la primera i va arrencar. No volia perdre temps.

Va tranquil·litzar l'amo del bar i va respondre-li que durant l'embaràs s'oblidaria de la grua. A canvi, ell li va donar l'adreça de la senyora Cubelles i les indicacions per arribar-hi.

Va trobar la casa de seguida, al centre del poble. Va aturar la grua al mig del carrer, va baixar i va trucar. Era mitja tarda, no gaire tard, cap deshora. No se sentia res.

La senyora Cubelles portava un mocador estampat de flors al cap i es mirava la Rut des de la finestra del primer pis. La noia havia sortit d'aquella grua que barrava el pas a tothom que volgués passar.

—No he demanat cap grua —va cridar.

La Rut va mirar cap amunt tot fent visera amb la mà dreta. Encara feia força sol. Amb un crit va po-

sar-la al corrent de la raó de la seva presència allà en aquell moment.

La dona va baixar i va obrir la porta. A la Rut no li va quadrar amb la idea preconcebuda que tenia de les vídues. La senyora Cubelles era una dona encara prou jove, d'uns cinquanta-cinc anys, amb la pell molt i molt morena. Van encaixar de mans amb força.

—Es guanya la vida amb una grua? —va preguntar-li amb curiositat.

—Ho intento. Fa poc que m'hi he posat.

—És clar... Bé, passi, si vol veure l'habitació...

Va girar cua i va entrar. I la Rut, darrere. A dins era fosc. La senyora Cubelles era un pam llarg més alta que la Rut. En la foscor, la pell morena se li camuflava en l'ambient. Sonava un transistor, engegat al mig de l'entrada. Quan es va encendre el llum, la Rut va veure que era una planta baixa adaptada com a menjador. Com en tantes cases antigues de poble, era l'espai de les antigues quadres. El transistor era a la taula. Al fons hi havia un petit pati. A la dreta, unes escales de pedra duien al pis de dalt.

—Això és el menjador. No l'utilitzo mai. Faig vida a dalt, on hi ha la cuina, les habitacions i la saleta. Aquí hi ha un lavabo, però a dalt n'hi ha un altre. És el que faria servir vostè si es queda...

—Si em quedo, és clar.

—Al bar li han dit quant en demano?

—No, però segur que ens posarem d'acord.

—Al pati, ara mateix hi ha ombra, s'hi està molt

bé. Podrà utilitzar-lo, si vol. Jo soc fora tot el dia. Treballo. Però sense el meu marit, la casa se m'ha fet molt gran. I els diners extra sempre són una ajuda.

—És clar. Jo hauria fet el mateix. No té fills?

—No.

—Jo estic embarassada.

—Ah, sí?

I abans que l'hi preguntés, la Rut es va avançar:

—Sí, per això pràcticament no treballo amb la grua. Seria cap problema, l'embaràs?

La senyora Cubelles, que havia començat a pujar l'escala amb força empenta, es va aturar, va mirar-li la panxa i s'ho va rumiar un moment. Era evident que no havia pensat en aquella possibilitat.

—Suposo que no. Pensa estar-s'hi molt de temps?

—No ho sé.

—Com que no ho sap?

—No ho sé —va repetir-li la Rut tan dolçament com va poder—. Tenia ganes d'aturar-me en alguna banda.

—Per què en aquest poble?

—I per què no? Fa dies que volto amb la grua. He preguntat al bar, m'han donat la seva adreça i he vingut. No m'ho he rumiat gaire.

—I el pare de la criatura?

—No hi és.

—També és vídua?

—No.

—Ah...

Van pujar al primer pis. Hi havia una sala d'estar i un parell de portes d'habitacions que hi anaven a parar. La cuina hi donava directament. La Rut va veure una pipa de fusta d'aspecte clàssic, d'aquelles que tenen forma de signe d'interrogació, amb una cassoleta. Al costat, una petaca de tabac. I una mena de cendrer, també de fusta.

—Era del meu home —va dir, veient l'interès de la noia—. Va morir fa tretze mesos.

—Ho sento.

—No té per què, però s'agraeix. El trobo molt a faltar —va deixar-ho anar com un repte; com dient, sí, què passa, el trobo a faltar, i això és així perquè va ser l'amor de la meua vida, mai no vaig deixar d'estimar-lo ni de desitjar-lo; ni per un instant—. A què es dedica?

—Fins fa poc, feia serveis amb la grua. Ara mateix no treballo. Li pagaré un mes de fiança i el mes en curs.

—Encara no ha vist l'habitació.

—Segur que m'agradarà.

La Rut volia anar per feina. La senyora Cubelles li queia bé i començava a neguitejar-se per la grua, plantada al mig del carrer.

La senyora Cubelles va assenyalar cap a la cuina i una porteta que hi donava, al fons:

—Allà hi ha el seu lavabo. Té pica i plat de dutxa. Si vol banyar-se haurà d'anar al de baix.

Tot seguit van anar cap a una de les portes que

donava a la saleta. La senyora Cubelles la va obrir i es va apartar a un cantó. La Rut va fer-hi un cop d'ull superficial. Era una habitació amb un llit individual contra la paret, un armari d'un cos, una tauleta i una cadira. A la tauleta hi havia un flexo. Del sostre, en penjava una bombeta nua. No tenia finestra.

—Em sembla bé. Me la quedo —va dir tot i que li havia semblat força petita.

—El telèfon és a baix. Cada vegada que truqui ha de deixar un duro a la plata que hi ha al costat.

—Entesos. No trucaré gaire. O gens.

—La neteja de l'habitació i de la roba de llit serà cosa seva.

Es va sentir una botzinada procedent del carrer.

—Ara torno! —va fer la Rut.

I va sortir corrents escales avall, va pujar a la grua i va voltar pel poble fins a trobar un espai ample on aparcar-la i que no fes nosa.

Va tornar a la casa amb la motxilla a l'esquena i carregant la maleta. Aquell poble era petit. La Rut, entre la grua i el seu posat, havia creat expectació. La senyora Cubelles l'esperava a la porta.

—Vejam, començava a pensar que no la tornaria a veure —va fer gens convençuda; van sentir-se unes campanes llunyanes—. Són les de la parròquia. No se senten gaire fort, però toquen totes les hores i els quarts durant el dia, de vuit del matí a vuit del vespre. És una de les feines que té el rector. S'hi haurà d'acostumar.

La Rut va trigar un parell de segons a contestar. Sense saber per què, aquelles campanes l'havien embolcallada, com una abraçada estranya i acollidora.

Van pujar de nou escales amunt. La senyora Cubelles va considerar que havia d'ajudar-la amb la maleta. No perquè estigués al seu servei, sinó perquè era una dona embarassada. Van entrar i va deixar-li la maleta a terra, va anar cap a l'armari i el va obrir perquè s'airegés. La Rut va veure que s'havia equivocat. Sí que hi havia una finestra, petita, descollocada, molt amunt. Restava probable d'una distribució antiquíssima de la casa. Estava tancada i tenia uns petits porticons, també tancats.

—Li interessa?

—Sí, i tant.

—Té roba i tovalloles a l'armari. Me'n vaig. Haig de tornar a treballar. Vostè mateixa, instal·li's, com si fos a casa seva.

—Li pago?

—Ja ho trobarem.

—Fins ara, senyora Cubelles.

—Com es diu, vostè, per cert?

—Rut.

—Doncs fins després, Rut. No tornaré fins al vespre. A la calaixera de la sala, hi té unes claus. Si truca algú del carrer, si no vol, no cal que obri. És ple de tafaners.

La senyora Cubelles va travessar la saleta i va baixar l'escala. La Rut esperava que se n'anés. Però la sen-

tia anar amunt i avall. Va sortir a la saleta i va parar l'orella. Va adonar-se que la ràdio ja no xerrotejava. Va semblar-li sentir que la dona parlava amb algú per tel·lèfon: «Sembla bona noia», deia. «Una mica estranya, està prenyada», va afegir.

Amb qui devia parlar? Després, un cop de porta i el silenci.

Va estar-se asseguda al llit una estona.

Va pujar a la cadira i va aconseguir d'obrir el finestró de dalt.

Va desfer la maleta i va buidar la motxilla, però li va fer mandra endreçar-ho.

Va aventurar-se fora de l'habitació per anar al lavabo a rentar-se la cara i les mans a la pica. Es va mirar al mirall. No feia mala cara.

No volia ser mare, però alhora volia tenir la criatura. Una contradicció. Era una noia contradictòria. Tenia un àlbum de fotos de quan era petita. Sempre el duia amb ella. Hi sortien els seus pares.

Es va sentir cansada. Va despullar-se i es va ficar al llit, per pur plaer, en aquella habitació estranya d'aquella casa estranya. No tenia son. Només volia jeure.

Però es va adormir.

Tot d'una, un soroll a baix, a la porta, la va despertar. La senyora Cubelles tornava. No venia sola, parlava amb una altra dona. Van pujar fins a la saleta. Va adonar-se perfectament que s'acostaven en silenci a la seva porta.

—Deu dormir —va fer la veu.

—Potser sí, ves a saber d'on venia —va respondre la senyora Cubelles—. La veig seriosa.

—Ja pots ficar la mà al foc que n'hi ha passat alguna de grossa.

—Per què ho dius? —va preguntar la senyora Cubelles.

—A tu què et sembla, Teresa? Les dones embarassades no van soles pel món.

—Ja ho sé. Però no l'he agafada per això, sinó per la veu. Pel to de veu. És una noia com cal. I si va pel món embarassada, les seves raons deu tenir. Potser ha hagut de sortir per cames d'alguna situació difícil.

—Potser... —va sospirar l'amiga—. No creus que hauríem de trucar per veure si vol alguna cosa?

—No. Ja sortirà quan vulgui.

La Rut les havia escoltades dreta darrere la porta. De manera que la senyora Cubelles es deia Teresa... Va sentir com seien al sofà i xerraven de les seves coses. Aviat ja no es van recordar d'ella. Perfecte. Però no pensava pas sortir. L'amiga tenia raó. Les dones embarassades no van soles pel món.

La Rut va esperar que l'amiga marxés, i que la senyora Cubelles sopés, mirés una estona la tele i se n'anés a dormir. Quan ja era negra nit, va sortir, descalça, a la saleta. Hi havia claror de lluna que entrava des del balcó. A la tauleta baixa hi havia un plat amb unes galetes variades. Al costat un paper que deia *Rut*. Va deixar-li damunt la calaixera els diners de la fiança

del primer mes. Volia que la senyora Cubelles no perdés la confiança que havia posat en ella, encara que només fos pel to de veu. Es va endur les galetes i l'aigua a l'habitació.

Després d'uns quants dies de fer quilòmetres i dormir a la grua, estar-se en aquella casa rosegant aquelles delicioses galetes de canyella de la senyora Cubelles va omplir-la de calma. Intentava no pensar gaire en el fet que havia decidit anar-se'n a voltar pel món en el precís moment que va saber que estava embarassada. Aquest pensament la destarotava força. Les dones prenyades feien el contrari, s'asseguraven el terreny, construïen un niu...

La reconfortava pensar que, almenys durant un quant temps, s'estaria en aquella casa, amb la senyora Cubelles, com en una cova, com en un refugi.

Va sentir soroll fora de l'habitació. La mestressa devia anar al lavabo. La Rut es va acostar una altra vegada a la porta i va escoltar. Semblava ben bé que la senyora Cubelles estigués parlant, com si xerrés amb algú. Amb qui? No hi havia ningú més. Va sentir com seia al sofà, després de tot de sorollets inidentificables. La dona continuava parlant. Ho feia amb un to especial de familiaritat, com quan parles amb algú de confiança, algú amb qui saps que et pots relaxar. De sobte, una olor dolcenca va entrar-li a l'habitació per sota la porta. La Rut va apagar el llum i va obrir-la amb molt de compte, no res, un parell de centímetres; no ginyolava gens, perfecte. Va ficar-hi un ull i va parar les

orelles. La senyora Cubelles seia al sofà, li donava l'esquena, i continuava parlant amb un to de veu baix, ara, gràcies a l'espai obert, més audible per a la Rut: «Per una banda, és una sort que no hi siguis, Joan, és una noia molt maca, prenyada i tot, se te n'hi haurien anat els ulls darrere...».

Després de dir això va girar una mica el cap: la senyora Cubelles estava fumant la pipa del seu marit. Era una imatge voluptuosa, retallada a contrallum, gràcies a la claror de lluna que entrava pel balcó. «M'ha deixat els diners a la calaixera, sense jo haver-los-hi demanat...», deia en aquell moment. La Rut estava fascinada per la manera com la senyora Cubelles es fumava aquella pipa, la resplendor lleu que emanava de la cassoleta cada cop que xuclava..., o que en llepava la boqueta, una mica endins i enfora, endins i enfora, amb tota la calma. «Sí, no hauria dormit tranquil·la, amb una noia a l'habitació del costat nostre. I a més, jo tinc un son molt profund... Hi havia nits, te'n recordes, Joan, que ja érem al llit i t'agafava per aixecar-te a comprovar que totes les portes fossin tancades. Com si hagués de passar res en aquest poble de merda. Però tu, vinga, a voltar-la a les tantes en pijama. I en una d'aquestes, jo m'hauria adormit i tu ves a saber què hauries fet...». Va aixecar-se, sempre amb la pipa a la mà, fent aquelles xuclades tan especials, i va anar-se'n a la cuina. Vaig sentir-la remugar: «Joan, el llumet de la nevera s'ha fos; i saps què et dic, que no el penso canviar. Tu no hi ets per fer-ho, com sempre.

O sigui que així es quedarà». Va prendre's un got d'aigua freda i va tornar al sofà. La Rut va tancar la porta amb discreció. Es va adormir acomboiada per la veu de la senyora Cubelles, que xerrava tota sola a la saleta, i amb la sentor dolcenca del fum de la pipa als narius. Es pot estimar tant? Es pot estimar fins aquest punt de bogeria, res que ningú pugui notar, tan privat? La Rut es va tapar, no sabia si ella mai seria capaç d'estimar així.

I ja no va poder pensar més perquè va caure en un son profund. I va somiar que tenia al seu servei una persona que li vetllava el son. Un home amb pipa que anava amb la Rut a tot arreu, on fos, a l'hora que fos, a contemplar castells de pedra líquida, perilloses pluges d'aigua sòlida, plantes exòtiques a les quals en comptes de saba corria sang pels nervis... L'home de la pipa vetllava pel seu son. La seva feina era indicar-li que ja era hora de dormir. Llavors la Rut es deixava agafar i s'hi arrecerava, i l'home s'escarrassava a fer la seva feina, a punt, a l'aguait davant qualsevol element estrany que li impedís dormir. I li deia a cau d'orella: «No t'amoïnis, Rut, gràcies a mi t'adormiràs i jo et vetllaré el son, seré amb tu tota la nit. Ara bé, no tinc el poder de despertar-te, això ho hauràs de fer tota soleta...».

I tota soleta es despertava, amb tota la calma, sabent que, gràcies a l'home de la pipa, durant la nit no havia passat cap desgràcia. Ni a ella, ni al món.

Va obrir els ulls i va veure el sostre, travessat per les bigues antigues, corcades, gràcies a la llum lleu que venia del finestró alt.

Va sentir la campana de l'església i va comptar: nou campanades. Encara hi havia restes de fum de pipa i això la va fer somriure. Es va estirar i es va tocar la panxa. D'ençà que havia tingut la primera falta va saber segur que estava embarassada. No li calia anar a veure cap metge perquè l'hi confirmés. Ja ho faria més endavant. No era cap salvatge.

Es va decidir i, només amb una de les seves samarretes, descalça, va sortir fora per anar al lavabo. A la calaixera hi havia una nota de la senyora Cubelles: «Gràcies pels diners. Li agafo els del mes, no em cal fiança. Cada dia surto a treballar a les vuit i torno a mitja tarda. No vinc a dinar tret d'alguna vegada. Vostè mateixa, faci com si fos a casa seva».

Ja no hi era, doncs. Millor, li ballaven moltes idees pel cap i no volia compartir-les amb ningú. Més endavant, potser.

Va recuperar els diners de la fiança, es va vestir i va sortir a vigilar la grua. La va engegar i va fer una volta. Va anar fins al poble següent, Barberà, que s'enfilava amunt, i va comprar menjar en una botiga de queviures. Va fer la migdiada a la cabina, mirant al cel. Va recordar el somni de l'home de la pipa que vetllava pel seu son i va somriure. Que estrany... La senyora Cubelles necessitava el seu marit, el seu home. Fins i tot mort donava sentit a la seva vida. I ho feia d'amagat,

evidentment. Tothom ho diu: has de fer el dol. I col·locar la persona perduda en el lloc corresponent de la memòria. Però si te l'havies estimat fins al moll dels ossos, potser això no era possible...

Ja tornava a ser al poble abans que la senyora Cubelles arribés de treballar. Va fer-li un sofregit amb pollastre amb el que va trobar a la nevera. I li va deixar una nota: «No s'amoïni per mi. Per ara, vull estar sola». I quan va sentir que la porta de baix s'obria, es va tancar a l'habitació. Va estar a punt de seure a la seva taula i escriure la carta a en Miquel. Però només feia vint-i-quatre hores que era a Cabra i li semblava tenir en Miquel a una galàxia de distància. Un altre dia ho faria. O no.

Aquest cop, la senyora Cubelles no va venir acompanyada ni va parlar amb ningú per telèfon. La Rut, mentre llegia asseguda al llit, l'anava sentint. Va pujar la ràdio fins a la saleta i la va engegar en comptes de la tele. Per l'esclatxa de la porta va veure que havia muntat una post i planxava roba.

Aquella nit es va repetir l'escena de la pipa. La senyora Cubelles, com si hi hagués un acord tàcit amb el seu home mort, s'hi posava en contacte cada dia més o menys a la mateixa hora. Potser era conscient que la Rut escoltava —i ensumava!— perquè va tornar a explicar-li que bonica que era, i que li havien dit que havia estat passejant pel poble i pels voltants amb la grua —el poble tenia mil ulls que la Rut no veia!— i que li havia fet pollastre amb sofregit. Aquest cop,

abans d'encendre la pipa, es va entretenir llepant-la unes quantes vegades.

Durant uns quants dies les coses van anar de manera molt semblant. La Rut es despertava quan la senyora Cubelles anava amunt i avall preparant-se per anar a treballar. Quan sentia que es tancava la porta, la Rut sortia de l'habitació, anava fins al balcó i observava com marxava el cotxe. Sempre el tenia aparcad davant de casa. En aquell poble hi havia una llei no escrita per la qual tothom ho feia així. I si per casualitat un foraster, per desconeixença, gosava intentar trencar-la, era escridassat perquè no ho fes. El foraster fugia esperitat pensant que s'havia ficat sense voler en un gual o en una plaça especial per a minusvàlids. Quan la Rut veia la senyora Cubelles desaparèixer pel fons del carrer, se n'anava tranquil·lament al lavabo, es dutxava, es preparava per al dia i sortia a buscar la grua. Un dia va arribar-se fins a Montblanc, vila emmurallada, la capital comarcal. No era gaire lluny, uns quinze quilòmetres. Com sempre, la presència de la grua va fer el seu efecte. I la noia pèl-roja, bonica i alhora ferrenya que la conduïa, encara més. Va fer-se sòcia de la biblioteca i es va endur tres llibres. Va passejar una estona, va seure en un banc a llegir, va menjar una mica. No tenia gaire gana, però el que menjava, s'ho menjava molt de gust. Un d'aquells dies va tenir un instant de dubte, un llampegueig: i si no estava embarassada? Però de seguida el va esvair. El quart o cinquè dia, quan de bon matí va córrer a abocar-se al balcó per

veure marxar la senyora Cubelles, encara no era dins del cotxe i la va sentir. Va aixecar el cap i van tenir contacte visual. Es va reproduir l'escena del primer dia, però a l'inrevés. La Rut a dalt i la mestressa, a baix. Es van quedar totes sorpreses.

El setè dia, quan la Rut va anar a tornar els llibres per agafar-ne de nous, va veure la senyora Cubelles. Estava dreta davant de l'aparador d'una botigueta, en ple carrer Major, indicant un producte a una altra dona. Les tenia d'esquena però no en tenia cap dubte. Després, va alçar els ulls i va veure «Merceria Cubelles». Vet aquí, doncs, la senyora Cubelles era mercera. Sortia de casa a les vuit, a quarts de nou ja era a lloc, devia anar a esmorzar tranquil·lament en algun bar de la vora i a les nou devia obrir la botiga. A la Rut, li va fer vergonya. Era com haver descobert un secret.

Aquella mateixa nit, quan la senyora Cubelles va encendre la pipa i va connectar amb el seu amor, el primer que va fer, després d'una bona estosesgada —s'havia ficat massa endins la boqueta—, va ser explicar-li que la Rut havia passejat pel carrer Major però que no li havia dit res. Es veu que ja era molt famosa: la noia de la grua! «És molt discreta, Joan, serà una bona mare, ja t'ho dic... Tant de bo que vulgui passar l'embaràs aquí. T'ho imagines, una criatura bramant aquí a casa? No et nego que sento molta curiositat per ella, però...».

La Rut no va acabar d'escoltar-la, va haver de separar-se de la porta i seure al llit. Seria una bona mare?

Tan bona com la seva? Havia estat una bona mare, la seva? ¿El fet que la Rut hagués tingut dues parelles fixes des dels divuit anys —ara en tenia vint-i-cinc— i les hagués deixades totes dues, era culpa de la mare? Si tots els psicòlegs diuen que tots els teus problemes són culpa del pare o de la mare, en el seu cas a qui podia carregar el mort? Segons la nit, sentia una certa ràbia per la senyora Cubelles, ràbia que era enveja, gelosia del seu amor, d'aquell amor fals, que ja no existia i que, alhora, estava omnipresent. I si no, només calia veure-la llepant la pipa! Com llepava la pipa, la senyora Cubelles!

L'endemà, la Rut va quedar-se adormida al sofà de la saleta i així la va trobar la senyora Cubelles quan va tornar de treballar.

La Rut no va poder-li dir que no a res, a estar-se amb ella, a mirar la tele juntes, a donar-li l'opinió sobre un brodat... Fins i tot va acceptar sense gaire problema compartir una mica d'intimitat. A la senyora Cubelles, li calia xerrar, però a ella, pensava la Rut, li calia saber escoltar.

Mentre es preparava una infusió de valeriana, va explicar-li que l'hi havia receptat un metge de Ripoll. Una cullerada a l'aigua bullent. Màxim, quatre tasses al dia:

—Una a l'hora d'anar dormir i les altres, quan calgui...

—Per què?

—Per als fogots. És un fàstic viure sabent que tens

aquesta herbota guardada en un calaix. És un recordatori. Els metges són tots homes. Els costa molt d'entendre la qüestió. Et recepten herbes perquè et calmis. T'endevino el pensament: «Pobra senyora Cubelles, tota sola en aquesta merceria horrible, potser acalorada, irritable, amb trastorns diversos...». Per mi, estar a punt per al meu marit era una de les raons de la meua vida. Ara el meu marit no hi és, però que vingui l'organisme a jugar-me aquesta mala passada m'emprenya igual.

La senyora Cubelles semblava trobar-se bé amb aquella conversa, la primera una mica llarga i en confiança que tenien.

—El metge —va continuar— diu que la dona, quan arriba a una certa edat, ha d'estar-se conformada i tranquil·la. Ja no passa el neguit de patir el període. I que cal considerar-ho tot un regal. O, tal com va dir-me l'altre dia: «Més que un regal, més aviat una liquidació per la feina feta. És clar que en el seu cas...». T'ho pots creure? En el meu cas no ho veia tan clar perquè no havia fet la feina, és a dir, tenir fills, de manera que gairebé em mereixeria ofegar-me en els fogots...

La manera de parlar, ara mateix, de la senyora Cubelles, ferida en el seu orgull de femella, era una mica a batzegades. Només s'interrompia per xarrupar l'odiosa valeriana. De sobte, els ulls se li van il·luminar. Va dubtar, la va mirar i li va preguntar:

—Rut, amb quants homes te n'has anat al llit?